АЛЮЗИВНІ ТОПОНІМИ NAZARETH, JERUSALEM, MECCA, AND VATICAN: ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

7.2. «Лінгвістичні дослідження вивчення української та іноземних мов»

***Лифар А.А**., Полтавська державна аграрна академія, викладач кафедри іноземних мов та українознавства*

У лінгвістичних розвідках сучасності важливе місце посідає питання трактування почутого чи прочитаного та співпадіння того, що мав на увазі мовець, і того, як це було осмислено реципієнтом. Тому алюзія як лінгвістична фігура займає чільне місце в сучасному англомовному художньому дискурсі, адже серед характерних рис постмодернізму одними з головних є мовна гра та багатоплановість значення. Термін *алюзія* походить від латинського *alludere* (сміятися, натякати) [2, с. 56] та означає прихований натяк на якість події, явища, людей і т.д.

Якщо подивитися на це явище з позиції когнітивної лінгвістики, то можна стверджувати, що це засіб мовної системи, завдяки якому одна людина сприймає явища та об'єкти у термінах іншої. І досить часто виникають непорозуміння, адже інколи фонових знань однієї людини не вистачає для сприйняття якоїсь інформації, якою володіє інший учасник комунікативної ситуації або ж реципієнт неправильно потрактував «мовний знак», який передавав мовець. Для ілюстрування цього явища доречно навести слова Ф. Тютчева: *Как сердцу высказать себя? / Другому как понять тебя? / Поймет ли он, чем ты живешь? / мысль изреченная есть ложь.*

Топонім – власна назва місцевості, регіону, населеного пункту, об'єкту рельєфу, будь-якої частини поверхні Землі, тобто географічна назва [1, с. 13]. Термін *toponym* вперше зустрічається в англійській мові в 1876 році; замінивши термін *place-name* [3, с. 7].

У межах нашої наукової розвідки ми розглянемо топоніми *Nazareth, Jerusalem, Mecca, and Vatican,* що відомі більшості людей як святі місця для прибічників різних релігій.

Nazareth – місто, в якому, за Євангелієм, пройшло дитинство Ісуса Христа, тому у наведеному нижче прикладі актуалізується алюзивне значення «місце народження спасителя»:

"... this barren land after Emancipation," he intoned, "this land of darkness and sorrow, of ignorance and degradation, where the hand of brother had been turned against brother, father against son, and son against father; where master had turned against slave and slave against

master; where all was strife and darkness, an aching land. And into this land came a humble prophet, lowly like the humble carpenter of ***Nazareth****, a slave and a son of slaves, knowing only his mother. A slave born, but marked from the beginning by a high intelligence and princely personality; born in the lowest part of this barren, war-scarred land, yet somehow shedding light upon it where're he passed through".* (Ralph Ellison Invisible Man).

Jerusalem – найбільш легендарне релігійне місце у світі, яке притягує паломників до священних місць, а особливо до Храму Гробу Господнього, який був побудований на місці розп'яття Ісуса Христа. У наступному прикладі актуалізується концепт «дороге серцю місце, яке зруйноване»: "*If I can be of any use," Rowe said. "This is so strange to me. I didn't imagine war was this," staring out at desolation.* ***Jerusalem*** *must have looked something like this in the mind's eye of Christ when he wept...* (Graham Greene The Ministry of Fear).

У наступному прикладі актуалізується концепт «Святе, рідне серцю місце, за яке ладен віддати життя»: *"How can this be?" "I don't know, Bradley, you tell me." The Albert Hall, the Science Museums, Centre Point, the Tower of London, St Paul's Cathedral, the Festival Hall, the Houses of Parliament, the Albert Memorial. The precious and beloved skyline of my own* ***Jerusalem*** *processed incessantly behind that dear mysterious head. Only the royal parks were already places of darkness, growing inkily purple with night-time and its silence* (Iris Murdoch The black prince).

Топонім *Jerusalem* зустрічаємо у назві книги *«Jerusalem the golden» (Margaret Drabble).* Головна героїня роману ніколи не була в Ізраїлі. Єрусалим для неї – це не місто, в якому вона прагне побувати, це місце поза простором і часом, до якого вона прагне всією душею, коли намагається вирватися із задушливого дому в Англії, з сім'ї, в якій не було любові. У назву книги англійська романістка винесла уривок з улюбленого псалма головної героїні. ***Jerusalem the golden****, / With milk and honey blest, / Beneath thy contemplation / Sink heart and voice oppressed (J. Neale).* Тобто місце, де відпочиваєш душею, яке манить твоє серце і душу.

Mecca – найвідоміше місто Саудівської Аравії, найважливіше релігійне місце для прихильників ісламу. До цього міста паломники здійснюють «хадж». У поданому нижче прикладі актуалізується концепт «святе місце»: *I practised religious rituals that I adapted to the circumstances—solitary Masses without priests or consecrated Communion hosts, darshans without murtis, and pujas with turtle meat for prasad, acts of devotion to Allah not knowing where* ***Mecca*** *was and getting my Arabic wrong (Yann Martel Life of Pi).*

Як відомо, досить часто люди змінюють релігію протягом життя, обираючи для себе ту, яка найбільш відповідає їхнім духовним

пошукам, тому у наступному прикладі Мекка протиставляється Риму та актуалізується алюзивне значення топонімів Мекка як узагальнене «Іслам» та Рим як «Католицизм»*: Ravi had a field day of it when he found out. "So, Swami Jesus, will you go on the hajj this year?" he said, bringing the palms of his hands together in front of his face in a reverent namaskar. "Does* ***Mecca*** *beckon?" He crossed himself. "Or will it be to* ***Rome*** *for your coronation as the next Pope Pius?" He drew in the air a Greek letter, making clear the spelling of his Mockery. "Have you found time yet to get the end of your pecker cut off and become a Jew? At the rate you're going, if you go to temple on Thursday, mosque on Friday, synagogue on Saturday and church on Sunday, you only need to convert to three more religions to be on holiday for the rest of your life." And other lampoonery of such kind (Yann Martel Life of Pi).*

Vatican – світовий центр католицької релігії, досить часто їхні очільники підпадають під шквал критики з боку письменників, оскільки не завжди дотримуються заповідей: *Ghastly* ***Vatican.*** */ I am sick to death of hot salt. / Green as eunuchs, your wishes / Hiss at my sins. / Off, off, eely tentacle! There is nothing between us (S. Plat Medusa).*

Отже, можемо зробити висновок, що алюзивні топоніми *Nazareth*, *Jerusalem*, *Mecca*, *and Vatican* є досить поширеними в сучасному англомовному художньому дискурсі та найчастіше використовуються для того, щоб підкреслити значущість і святість явища чи місця. Але в окремих випадках такі топоніми, навпаки, підсилюють іронічний ефект.

Список використаних джерел

1. Воробьева И.А. «Язык Земли» // Западно-Сибирское книжное издательство, Новосибирск, 1973 - 151 с.
2. Baldick C. The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms. – Oxford, New-York: Oxford University Press, 2008. – 368 p.
3. Cameron, Kenneth. English PlaceNames. London: B. T. Batsford, 1961 – 268 p.